

Doklade veljajo v Bosni in Hercegovini, Hrvatski, Slavoniji, Bački, Baranji, Baranji začeni s 1. majem tega leta. Iste dne se ustavijo izredne doklade, ki so v teh zemljah odkazane uradništvu pokrajinske vlade. V Dalmaciji in Sloveniji pa veljajo odredene doklade od 1. marca naprej.

Ker ima učiteljstvo enake pravice in enake dolžnosti z uradništvom, mu grede tudi enake draginjske doklade. Učiteljstvu pa se še danes izplačujejo le one draginjske doklade, ki so bile odmerjene pred 1. marcem. Iz tega izhaja, da je bilo učiteljstvo prikrajšano za težke tisočake. Mislimo, da najlažje in najuspešnejše store naše organizacije vse potrebno, ker drugače bomo sedaj zopet prikrajšani za novih sto odstotkov. Vsaka tovarišica in tovariš pa si lahko izračunata na podlagi tabele, za koliko je bil kdo prikrajšan. Za ljudske šole prihajajo v poštevezni razredi V.—VIII., za meščansko pa razred IV. osnovnih prejemkov. I. plačil. razr. učiteljstvu odgovarja torej IV., II. razred V., III. razred VI., IV. razred VII., V. pa VIII. razred draginjskih doklad.

DRAGO HUDE:

Šolske tiskovine.

Tudi naše šolske tiskovine so se že preživele. Matica in kronika naj še ostane kakor sta, pač pa naj se predrugači, oziroma dopolni pisanje dnevnika, tednik odpade, razrednica in katalog naj se združita. Pisanje dnevnika je toliko vredno kot v denarnem zavodu blagajniški dnevnik. V njem naj bo začetna slika učiteljske osebe v posameznem delu. Dnevnik naj bo tudi kazalo, v koliko se je zadoščalo učnemu načrtu.

Pisanje dnevnika pa je posebno potrebno mlajšemu učiteljstvu, ker je že skoraj polovica priprave same. Tudi oni, ki sicer niso tako tankovestni, so primorani vsaj „malo“ se pripravljati na učno uro. Ne škodi pa tudi starejšemu, že doraslemu v praksi, saj vemo, „da se človek ne izuči, dokler živi!“

Ne vidi pa se mi pravilno pisanje nekaterih, pri katerih obstoji dnevnik samo iz dveh rubrik: lme predmeta in tvarina. Treba je na vsak način dodati še tretjo rubriko: Učni postopek. Ne mislim se s tem podati na polje tistega nadzornika, ki je vprašal, stopivši v razred: „Pri kateri formalni stopnji ste sedaj?“ Tak pedant nisem, pač pa smatram za potrebno, da vsak zapiše v rubriki Učni postopek rabljene pripomočke, učila itd. in pa z nekoliko besedami karakterizuje način podajanja in uporabnih vaj. Ta rubrika naj se zaradi točnosti napiše po že končanem pouku, da bo podajala popolno sliko dnevnega učiteljevega dela. Tudi starejši učitelj naj piše na ta način svoj dnevnik ter ga primerja z lanskim, predlanskim in starejšim dnevnikom. Na ta način se izobrazuje učitelj sam v metodi ter se pogloblja v svoji praksi. Hvaležnost takega spisovanja dnevnika se kmalu pokaže v učnem uspehu.

Tedniki naj odpadejo, ker pri najboljši volji se ne morem spomniti, zakaj jih pišemo. Ali morda zato, da se nadzorniki laže prepričajo o predelani tvarini? Če se malo bolj potrudijo, bodo to našli in še natančneje v dnevniku.

Naša razrednica in katalog sta jako nesrečno sestavljena, in sam Bog ve, kdo jima je bil prvi oče. Vsak ima polovico cele tvarine, in če hočemo pisati seznamke zamud, moramo podatke zajemati iz obeh. Prvič to ni potrebno, drugič pa jako zamudno. Združimo razrednico in katalog v eno knjigo, v kateri bo vsakemu učencu

odmerjena po ena cela stran. Na tej strani pa bo tudi vse, kar je treba. Listi bi naj bili v velikosti 38 cm × 24 cm. Vsaka stran bi bila razdeljena na pet delov, in sicer kakor kaže slika: Na vrhu bi obsegala glava vse učenčeve in njegovih staršev podatke. Na levi strani sredine bi se nahajala klasifikacija dveh polletij — četrtletno izdajanje izpričeval se bo menda zamenilo s polletnim. Desna stran sredine pa bi obsegala zamude in njene ostale rubrike kakor: Naznanjen, opominjan, kaznovan itd. Na levi strani spodnjega dela se nahaja predelek za zdravnika, na desni strani pa za razrednika.

G l a v a .	
Klasifikacija	Zamude
Opombe	
Zdravnika	Razrednika

Tako sestavljena stran bi nudila popolno sliko posameznega učenca. En pogled nanjo, in takoj spoznaš vse njegove vrline, navade in napake. V glavi imaš na ta način združene vse podatke, ki so bili do sedaj razstavljeni na katalog in razrednico; tudi klasifikacija in zamude izpopolnjujeta jasnejši pregled in olajšujeta učiteljsko uradovanje posebno pri seznanju zamud.

Bodoči napredek šolstva pa ne sme ostati brez dolenjih dveh rubrik, namreč zdravnikovih in razrednikovih opomb. Vsaj enkrat v letu bi moral okrajni zdravnik obiskati vse šole svojega okraja ter izpolniti svoj razpredelek v knjigi. Imel bi zapisati posebno te-te podatke: Teža in velikost učenca, stanje zob in njegovega zdravja, cepitev koz, eventualna telesna ali duševna hiba, prebita večja bolezen in drugo. Zdravnik bi pri tem pregledovanju tudi izločil one otroke, ki jim obisk šole škoduje, oziroma ne koristi.

Razrednik pa bi svoj predelek izpopolnil z opombami kakor: kdaj je začel pušiti, kradel sadje, razdiral gnezda, oziroma zagrešil kak delikt; dalje kakšnega temperamenta je otrok — dovezten nauku in opombam ali ne — vpliv vzgoje staršev, ali so starši vdani šoli in drugim oblastim, njihova treznost ali pijančevanje, tatvina itd. Tu se zapiše tudi eventualna učenčeva preselitev, oziroma smrt itd., itd.

Iz zdravnikovih in razrednikovih opomb se razvidi razvoj in napredek učenca v njegovi šolski dobi.

Ko boš dobil od sodišča vprašanje po vedenju kakšnega učenca, ti je treba odpreti le njegovo stran in odgovor je gotov.

Da se pa dvigne taka učenčeva slika do popolnosti, je treba na listu v levi strani glave prilepiti še njegovo fotografijo. Tudi do tega še v bodočnosti pride.

Kdor ima drugačne misli, pa naj jih tudi pove!

MARIJA GODČEVA:

Še nekaj pripomb k ženski vzgoji.

Nastopila je za naš narod nova doba, ki zahteva tudi od ženstva, da hodi po novih potih. Prvič mora ženstvo pripomoči, da se zacelijo rane, ki nam jih je zadala grozovita vojna. Škodo smo trpeli na gospodarskem polju, v družini in v etičnem oziru.

žabnik bolnice na Studencu, naš pošten dobrotvoljni Blaž je bratranec mojega prvega kateheta. — V drugem razredu je bil v Moravčah moj katehet Franc Petrovič, doma iz Črnega Vrha. Mož ponesne postave, rezkega nastopa, izvrsten pridigar. Umril je kot župnik na Trati nad Poljanami in počiva ondi na starem pokopališču; na novem tukajšnjem pokopališču pa je našel svoj grob eden mojih najljubših učencev, poročnik Pavle Miklavčič, ki si je v nesrečni vojni nakopal smrtno bolezen in ji predlanskim podlegel, Miklavčič, mladenič izredno nežnega srca in zlatega poljanskega humorja. Vsa poljanska dolina je žalovala ob njegovi zgodnji smrti.

Naj še dodam, da je posel krajnega šolskega nadzornika tedaj opravljal tedanji moravški trgovec Francelj Steigmann, velik prijatelj mojega očeta. Bil je ta možakar šaljivec, rad je napravil kako burko. Še sedaj vedo o tem pripovedovati starejši Moravčani. Rad je imel naš šolske otroke. Ko smo se usuli iz šole in postajali pred njegovo prodajalnico, je pogosto zagnal med nas pest sladkih rožičev in imel neznansko veselje, ko je

Da pa bo mogoče popraviti vso škodo, se mora izboljšati ženska vzgoja; ne sme ostati v tem oziru vse pri starem, kot je bilo poprej. Vzgojiti moramo v prvi vrsti dobre matere in pridne gospodinje. Nietzsche pravi: „Mati je tista, ki zavestno ustvarja človeštvo.“ Saj vzor vsega človeštva je mati. Pesniki jo spoštljivo opevajo. Naš Cankar pomoči vsakokrat svoje pero v srčno kri, ko govori milo in nežno o svoji ljubljani materi. Vsi prezirjevalci žensk, kakor n. pr. Strindberg, Schopenhauer, Nietzsche, so spoštovali le eno ženo, ki so jo slavili kot vzvišeno bitje — bila je to njih draga mati. Mantegazza pravi: „Mati je edina žena, ki ji mož ne more nezvest postati.“

Sicer pa naša javna vzgoja sploh ni vzgoja za to važno nalogo ženstva, kar je jako čudno. Vsak krojač, črevljar, vsaka šivilja mora prebiti neko učno dobo, preden sme samostojno izvrševati svoj poklic. Le matere nimajo niti pojma o svojem važnem poklicu. Kaj vedo danes matere o higieni, o negovanju dojenčka, o vzgoji, o duševnem življenju otroka itd.? Jako malo ali nič! Zato se zbuja med ženstvom glasovi, ki zahtevajo, da postane te nevednosti konec. Al. Stebijevo pravi v svojem predavanju „Demokratizem in ženstvo“: „Na podlagi veličastnih in vzvišenih nalog materinstva mora zahtevati žena, da dobi svobodno pot za ono izobrazbo za družinske in socialne naloge, ki danes večini žen še manjka. Tako pojmovanje o materinstvu privede žene do tega, da ustvarijo v svojem domu oni mir in ono lepoto, brez katere otroci ne morejo uspevati, brez katere so zaprte duri doma zahtevam in idejam sedanjosti. Pravilno pojmovanje materinstva privede matere do tega, da postanejo prijateljice, zaščitnice in vodnice svojih otrok.“

Moramo pa pomisliti, če so danes naše učiteljice sposobne za nalogo, vzgajati naše bodoče vzorne matere in pridne gospodinje! Mislim, da ne! — Oprostijo mi naj drage tovarišice sledeče opazke, hočem vsem le dobro, zato omenjam naše slabosti in srčno želim, da se izboljšajo; v prid bo učiteljicam in učenkam. — Naše učiteljice so izurjene pač otroke učiti brati, pisati, računati itd. Popolnoma tuje pa stoje praktičnemu življenju nasproti. To vem iz lastne izkušnje. Hodila sem do svojega dvajsetega leta v šolo, imela sem glavo polno naučene šare. Kako nepraktična pa sem bila v vsem, kar je zahtevalo življenje od mene!

Prvo leto svojega učiteljevanja sem se omožila. Bila sem omožena 4 tedne, kar mi mož nevarno zbolil. Nahajala sva se sama na samotnem otočju, ki je skoraj le neka iz morja štrleča skala, sredi Jadranskega morja; bil je to otok Palagruž (Pelagosa). Bila sva odsekana od vsega kulturnega sveta, na otoku je samo velik svetilnik. Tam je ležal moj mož 14 dni prikovnan na posteljo, preden je nastopil ugoden veter in naju je jadrenica ponesla proti Visu. Ležal je tam brez zdravnika, brez zdravil, brez primerne hrane. Imeli nismo ne mesa, ne mleka, ne jaje; samo krompir, fižol in ribe. Lahko si mislite zadrego mlade, neizkušene, nepraktične žene! Učila sem se pisati kemične formule, a imela nisem pojma o domačih zdravilih; učila sem se somatologijo, higieno šolskih sob, a o postrežbi bolnikov nisem slišala ničesar. Znala sem zoologijo, mineralogijo, geografijo, a nisem znala skuhati poštene bolniške juhe... In pozneje, ko sem stala ob postelji svojega majhnega sinčka, sem obžalovala, da sem se učila različnih učenosti, a o negovanju dojenčka nisem vse življenje slišala niti besedice. Bila sem nerodna in nevedna mati,

gledal, kako smo se pulili za rožiče. Spominjam se tudi, kako je nekoč v vojaški uniformi prišel v šolo nadzirat nauk; ne vem, ali je takrat nastopil v uniformi resno ali samo v šali. Tudi se še spominjam, da sem k njemu hodil po takratni Ljubljanski list in ga nosil domov očetu in pozabil nisem še tiste svetinje, ki mi jo je dal o priliki šeststoletnice združenja Kramske z bivšimi Habsburgovci.

Toliko za danes o mojih šolskih letih v Moravčah. Eno poudarim: imel sem tam izvrstne učitelje. In kakor slišim, tudi danes delujejo v Moravčah — imajo sedaj ondi že štiri razrednice — vnete učne osebe. Vodi jih pa spretno moj prijatelj Janko Toman, ki se gotovo še spominja, kako smo njega in sestro njegovo Manco, nekega septemberskega jutra 1. 1885. z vozom došli na veliki Dunajski cesti tam nekje na Prevojah pri Brdu. On in Manca sta menda nekam romala, jaz pa sem se takrat peljal z očetom in dvema sosedoma v Ljubljano, da ondi nadaljujem, kar sem začel v Moravčah. Začela se je zame tisti dan dolga trnjeva, a časih tudi prijetna pot mojega šolanja v Ljubljani.

Rupar.

posebno ker nisem imela dobre matere, bi me sama poučila.

Ravno tako je bilo v gospodinjski Poznala sem vse rastline mariborskega okraja, bil je to moj sport. Nisem pa za la, kako se vzgoji pošena glavata. Kdaj se seje fižol, kumare itd. prvi vrt je lepo izgledal. Sele mnokratne drago plačane izkušnje so me v ga naučile, kar rabim pri gospodinjski

V načrtu reforme osnovne šole tudi uvedba gospodinjskih tečajev, njih onim, ki so uvedeni v Belgiji, kjer poučuje o mlekarstvu, negovanju perline, čebel, prašičev in govedih. Pouče se nauk o gnojenju, sejanju itd., pouče se kuhanje, pranje, šivanje in doma knjigovodstvo. Obiskujejo gospodinjske čaj deklice, ki so dovršile 15. leto. Tudi pa bi se morali vršiti pri vsaki višje organizirani šoli na deželi in morali bi biti vezni za vse. Bogataši itak lahko pošiljajo svoje hčerke, kamor hočejo, pač pa eno dekle naših ubožnejših slojev polnoma brez vsake gospodarske izrabe.

Ali pogledjmo vrste naših učitelj. Koliko jih je, ki razumejo kaj o predmetih, ki bi jih morale poučevati? V prvi vrsti bi morali še za učiteljice prirediti spodinjske tečaje.

Gospodinjski tečaji bi bili jako potrebni, o tem se prepričamo, ako obišče naše kmetijske domove. Le malokje v tak red in snaga, kot bi bila našemu nauku v čast. To kritiko so izrekli češki učitelji, ki so bili pri nas nastanjeni. — Daj razume le malokatera kmetiška gospodinja z bogatimi zalogami živil, ki so jo razpolago, pripraviti okusno hrano. Kadar se primitivno, ne samo, kadar zaradi tega dela primanjkuje časa, ampak tudi praznikih in nedeljah. Potem — koliko veža se v dobrih letinah pokvari, n. sadja, zelenjave, ki bi se lahko konzerviralo za poznejše čase! Pa o konzerviranju naše ženstvo na deželi noben pojma. Koliko se s konzerviranjem laji prihrani, vem sama, ko me je neizprosila v vojnem času gnala, da sem pridno vkuhaval. Ne recite mi pa, vkuhanje našo možje, posebno preproste cene. Darujem, ako je kdo v vaši varno bolan, časih to ali ono stekleno vkuhanega sadja. Tako sem darovala liko steklenico staremu znancu-viničarju, ki je imel pljučnico. Ozdravivši pri meni ter se lepo zahvali, češ, vse življenje ne bo pozabil te prijaznosti. In Med vojnim časom so me zapustili vsi gati prijatelji in sosedje. Nihče ni hotel prodati mleka. Za malo denarja ga hoteli prodati, veliko jih je bilo sram riniti domačinu, zato so ga rajši krmili njam, ali pa ga prodajali za oduševane meščanom. Samo pri omenjenem viničarju sem ga dobivala po krščanski cenil vojni čas vsak dan en liter. Vidite, dobro mi je bila poplačana ena stekleno vkuhanega sadja, ki je bila podarjena pravem času. Vendar bi lahko vsaka spodinja imela pripravljeno vkuhanost, je, ako bi si ga razumela pripraviti. bi jo naučili gospodinjski tečaji.

Se nečesa manjka vzgoji učiteljic vimo v dobi demokratizma in socializma. Ali so naše učiteljice socialno vzgojene? Nikakor. Učiteljica se razen šole le posveti javnemu delu. O častnih izjemki jih tudi imamo, ne govorim. Po šoli v svojo sobico ali na izprehod in se briga ne za ljudsko izobrazbo, ne za spodarsko delo, še celo v učiteljskih štvi, vsaj v našem, jih do zadnjega nismo videli v prevelikem številu.

Kriva je temu naša vzgoja in pa staromodno preziranje moških do javnega ženskega delovanja. Pisateljica E. Eschenbachova pravi: „Eine geschickte Frau hat hunderte geborener Feinde lauter dumme Männer.“ Mi nočemo sovražnikov, zato živi v nas še nekateri „Noli me tangere“, ki nas odvrta od javnega dela in nastopa. Pa, dragi prijatelji, prišli so drugi časi, številno grobov cvet naše inteligence, uničeni so mnogi brojni upi, ki smo jih stavili v tega ali ga naših padlih junakov, vrzeli bo izpolniti naše ženstvo, zato smo primorani reformirati žensko vzgojo!

Morali bomo snovati po vseh ženskih društvih, slična onemu, ki se ustanovilo začetkom junija t. l. v Mariboru. Imenuje se „Mariborsko žensko društvo“ in vabi k vstopu ženstvo vseh strank. Tako si bodo pomagale žene kot pomaga sestra sestri. Tem društvom bi bila dana naloga, da zbirajo pod okrilje vse zavedne žene in dekleta tega kraja. Tako se bo povzdignila gospodarska in etična moč našega ženstva.

Ženska društva naj prirejajo predavanja, ustanove naj knjižnice razširjajo prosveto z dobrimi časopisi in knjigami. Prirejajo naj družabne večerke, kjer se bo gojilo petje in vršile pred